

ÖĞRENCİLERİN BAŞARISINDA ÖĞRETMENLERİN ETKİSİ*

Tarık Efe GÜN¹ & Arzu TAVUKÇU²

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin akademik başarısında öğretmenlerin etkisini belirlemektir. Öğretmenlerin olumlu ve olumsuz etkilerini ortaya koyarak bulunan sorunların giderilmesine yönelik öneriler oluşturmaktır. Araştırmanın çalışma grubunu Kütahya ilinin Tavşanlı ilçesinde eğitim veren Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenleri oluşturmaktadır. Yapılan araştırmada betimsel model kullanılmış, araştırmaya ilişkin veriler nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Öğrencilerin akademik başarısında öğretmenlerin etkisini belirleyip, oluşan olumlu ve olumsuz etkileri ve çözüm yollarını ortaya koymak için öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi tekniği kullanılarak incelenmiştir. Öğrencilerin başarısında öğretmenlerin etkisi öğretmenlerin özellikleri, öğrencilerin başarılarını arttırmak için yaptıkları ve öğrenci başarısını düşüren öğretmen davranışları boyutlarıyla değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin öğrencilerin akademik başarısında üzerinde önemli bir rolü olduğu tespit edilmiştir. Ortaya çıkan sorunlara çözüm önerileri getirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Akademik başarı, öğretmen, öğrenci, davranış.

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the impact of teachers on students' academic achievement. The study seeks to identify the positive and negative influences of teachers and to develop recommendations for addressing the identified issues. The study group consists of teachers working at the Science and Art Center in the Tavşanlı district of Kütahya province. A descriptive research model was used, and data were collected through interviews, a qualitative research method. Semi-structured interviews were conducted with teachers to examine the influence of teachers on students' academic success, identify positive and negative effects, and propose solutions to the problems encountered. The data obtained from the interviews were analyzed using descriptive and content analysis techniques. The impact of teachers on students' academic achievement was evaluated in terms of teachers' characteristics, actions taken to enhance student success, and behaviors that negatively affect student performance. The findings indicate that teachers play a significant role in students' academic achievement. Recommendations were made to address the identified issues.

Keywords: Academic achievement, teacher, student, behavior.

* Araştırmamız ders kapsamında bilimsel araştırma yapmayı öğrenmek adına gönüllü öğretmenlerimizle gerçekleştirilmiştir.

1 Tank Efe GÜN, Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi

2 Arzu TAVUKÇU, MEB öğretmen

1. GİRİŞ

Dünya genelinde öğrenimine devam eden birçok öğrenci vardır. Öğrencilerin eğitim ve öğretim dönemi yaşamlarının büyük bir kısmını kapsamaktadır. Okul hayatlarında öğrencilerin genel yaşamını akademik başarıları etkilemektedir.

Öğrencilerin akademik başarıları öğretmenler ve arkadaşları ile ilk kurdukları ilişkilerinden etkilenmektedir. Fiziksel olarak sağlık durumu, cinsiyet ya da yaş gibi faktörler de öğrencilerin akademik başarısını etkileyebilir. Bunun yanında sosyal olarak öğrencilerin ekonomik durumu ve kültürel faaliyetleri akademik başarıyı etkiler. Ayrıca bu faktörler içerisinde politik etkenler içerisinde akademik başarıyı müfredatlar, bilişsel performansları, mevzuatlar, çalışma programları, sınav sistemleri ve kurumlar da sayılabilir. Öğretmenlerin etkili bir eğitim verebilmeleri için sınıf yönetimi de önemlidir.

Sınıf yönetimi, eğitim yönetiminin en temel basamağıdır. Sınıf yönetimi o anda derste olan öğretmen tarafından uygulanır. Bu açıdan bakıldığında öğretmenlik görevinin etkili bir şekilde yapılabilmesi için öğretmenin sınıf yönetimi konusunda yeterli beceriye sahip olması gerekir. Çünkü öğretmenlerin yeterlilikleri öğrenme ve öğretme ortamının verimli hale getirilmesi için önem taşımaktadır. Öğretmenlerin etkili olma durumunu araştıran çalışmaların sonucunda öğretmen performansının öğrencilerin performansına olumlu yönde etki ettiği görülmektedir.

Bu araştırma öğrencilerin akademik başarısının hayatlarına etki ettiği düşünüldüğü için yapılmıştır. Bu konuda büyük bir rol oynayan öğretmenlerin etkisi araştırıldığı için araştırma önem arz etmektedir. Yapılan çalışmayla öğrencilerin başarısında öğretmenlerin etkisi Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin görüşüne göre belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Öğrencilerin akademik başarısında öğretmenlerin etkisinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada, var olan durumu olduğu gibi ortaya koyma amacı güdüldüğünden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir araştırma yaklaşımıdır

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2024-2025 eğitim öğretim yılında Kütahya ili Tavşanlı ilçesindeki Ahmet Uluçay Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yoluyla seçilen 5 öğretmenden oluşmaktadır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yönteminde araştırmacı yakın ve erişilebilmesi kolay olan bir durumu seçer. Bu örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.113).

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada elde edilen verilerin toplanmasında nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 39).

Araştırmada veriler yarı-yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşmede, katılımcıya önceden belirlenmiş sorular sorulur. Bunun yanı sıra gerekli görülen yerlerde yeni sorular sorulabilir ve bazı soruların sorulmasından vazgeçilebilir.

Araştırmada öğretmenlerle yapılacak görüşmeler için görüşme soruları önceden hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme sorularıyla ilgili Türkçe eğitimi alanında uzman iki öğretim üyesi ve iki Türkçe öğretmenin görüşleri alınmıştır. Sonrasında bir öğretmen ile ön görüşme yapılmış ve sorulara son şekli verilmiştir. Araştırmada yapılan görüşmelerde elde edilen veriler ses kayıt cihazına kaydedilmiş ve daha sonra kayıt altında bulunan bu veriler düz metin haline getirilmiştir. Ayrıca araştırmada elde edilen bulgular, velilerin sorulara ilişkin verdiği cevaplardan aynen alıntılar yapılarak desteklenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi tekniği kullanılarak incelenmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilmek için gerekli olan kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde ise elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre gruplanır ve bu gruplar yorumlanır. Betimsel analizde görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir

Araştırmada yapılan görüşmelerle aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğrencilerin akademik başarılarını arttıran öğretmenlerin özellikleri nelerdir?
2. Öğrencilerin akademik başarılarını arttırmak için neler yaparsınız?
3. Öğretmen hangi davranışları sergilerse öğrencinin akademik başarısı düşebilir?

2.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Geçerlik ve güvenirlik, sonuçların inandırıcılığı bakımından araştırmalarda kullanılan iki önemli ölçüttür. Nitel araştırmalarda toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması geçerliğin önemli ölçütlerindedir. Bu araştırmada verilerin toplanması ve analizi süreci ayrıntılı bir biçimde açıklanarak geçerlik sağlanmıştır. Güvenirliği sağlamak için ise elde edilen veriler iki ayrı araştırmacı tarafından analiz edilerek ortak bir karara varılmıştır. Araştırmada araştırmacıların üstlendiği görev; araştırma sürecinin tasarlanması yürütülmesi ve sonlandırılması; uygulama sürecinin planlanması, uygulama ortamının oluşturulması ve yürütülmesi; gerekli analizlerin yapılması ve bulgular ile sonuçların raporlaştırılmasıdır. Araştırmacının kendine ait görüşleri raporun tartışma, sonuç ve öneriler kısmına dâhil edilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmamızın bu bölümünde Ahmet Uluçay Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerine yöneltilen açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar doğrultusunda oluşturulan temalar, frekanslar, örnek cevapların oluşturduğu bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar verilmiştir.

3.1. Öğrencilerin Akademik Başarılarını Arttıran Öğretmenlerin Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin "Öğrencilerin akademik başarılarını arttıran öğretmenlerin özellikleri nelerdir?" sorusuna verdikleri cevaplar doğrultusunda çıkan temalar, frekanslar ve yüzdeler aşağıdaki gibidir:

Tablo 1: Öğrencilerin Akademik Başarılarını Arttırmada Öğretmenlerin Kişilik Özelliklerine İlişkin Temalar

TEMALAR	<i>f</i>	%
Disiplinli olmak	2	13,5
Dersini sevdirmek	2	13,5
İlgilenmek	1	6,5
Ön görülü olmak	1	6,5
Duyarlı olmak	1	6,5
Başarı odaklı olmak	1	6,5
Öz verili olmak	1	6,5
Esprili olmak	1	6,5
Araştırmacı olmak	1	6,5
Çözüm odaklı olmak	1	6,5
Hümanist olmak	1	6,5
Pozitif görüşlü olmak	1	6,5
Onları motive etmek	1	6,5

Öğrencilerin akademik başarılarını arttıran öğretmenlerin özellikleri için; %13,5'i disiplinli olacağı ve dersini sevdireceği belirtilmiştir. Ayrıca ilgilenmesi, ön görülü olması, duyarlı olması, başarı odaklı olması, öz verili olması, esprili olması, araştırmacı olması, çözüm odaklı olması, hümanist olması, pozitif görüşlü olması, onları motive etmesi temaları da görülmektedir. Bu konuyla ilgili görüşlerden bazıları şu şekildedir:

"Öz verili, her türlü sorununu sıklımadan dinleyen, kendisini ve dersini sevdiren, esprili kişilerdir" (Ö3).

"Öğrenciye ilgili ve duyarlı olan, araştırmacı, başarı odaklı kişilerdir" (Ö4).

3.2. Öğrencilerin akademik başarılarını arttırmak için neler yapılabileceğine ilişkin bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 'Öğrencilerinizin akademik başarısını arttırmak için neler yaparsınız?' sorusuna verdikleri cevaplar doğrultusunda çıkan temalar, frekanslar ve yüzdeler aşağıdaki gibidir:

Tablo 2: Öğrencilerin akademik başarılarını arttırmak için neler yapılabileceğine ilişkin temalar

TEMALAR	<i>f</i>	%
Geleceğe planlamak	3	25
Motive etmek	2	16,5
Değerli hissettirmek	1	9
Öğrenciyi dinlemek	1	9
Öğrenmeyi öğretmek	1	9
Kırtasiye eksiklerini gidermek	1	9
Çalışma ortamı oluşturmak	1	9
Sorumluluğunu anlatmak	1	9
Öğrenme yöntemi belirlemek	1	9

Öğrencilerin akademik başarılarını arttırmak için neler yapılabilir için; %25'i geleceğe planlayacağını, %16,5'i ise öğrenciyi motive edeceği belirtilmiştir. Ayrıca değerli hissettireceğini, öğrenciyi dinleyeceğini, öğrenmeyi öğreteceğini, kırtasiye eksiklerini gidereceğini, çalışma ortamı oluşturacağını, sorumluluğunu anlatacağını, öğrenme yöntemini belirleyeceği temaları da görülmektedir. Bu konuyla ilgili görüşlerden bazıları şu şekildedir:

"Onların daha iyisini başarabileceklerine inanarak motive ederim. Öğrenmeyi öğreterek öğretmensiz ortamda hangi bilgiye nasıl ulaşabileceklerinin yolunu göstererek, kendilerini daha değerli hissettirerek, öğrenciyi etkin dinleyerek öğrencilerin akademik başarılarını yükseltmeye çalışırım. Tüm bunları yapınca öğrenci başarmayı isteyecek ve elinden geleni yapacaktır" (Ö2).

"Öğrencilerin öğrenme yöntemlerini belirleyip ona göre çakışmalar yürütürüm. Ayrıca öğrencinin öğrenme türünü belirlemek de önemlidir" (Ö4).

3.3. Öğrencilerin akademik başarısını düşebilen öğretmen davranışlarına ilişkin bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 'Öğretmen hangi davranışları sergilerse öğrencinin akademik başarısı düşer?' sorusuna verdikleri cevaplar doğrultusunda çıkarılan temalar, frekanslar ve yüzdeler aşağıdaki gibidir:

Tablo 3: Öğrencilerin akademik başarısını düşebilen öğretmen davranışlarına ilişkin temalar

TEMALAR	f	%
Öğrenciyi etkin dinlememek	3	27
Empati yapmamak	2	18
Çok kızmak	2	18
Adil davranmamak	1	9
Geleceğe dair kötü düşünceler öğretmek	1	9
Dersini yeterince donanımlı bir şekilde anlatmamak	1	9
Derse ilgisini çekememek	1	9

Öğrencilerin akademik başarısını düşebilen öğretmen davranışları için; %27 oranla öğrenciyi etkin dinlememek ve %18 oranla empati yapmamak olarak belirtilmiştir. Ayrıca çok kızacağını, adil davranmayacağını, geleceğe dair kötü düşünceler öğreteceğini, dersini yeterince donanımlı bir şekilde anlatamayacağını derse ilgisini çekemeyeceğini temaları da belirtilmiştir. Bu konuyla ilgili görüşlerden bazıları şu şekildedir:

"Eğer öğretmen adil davranmazsa ve çok kızarsa öğrencinin akademik başarısının düşmesi muhtemel bir durumdur" (Ö2).

"Öğretmen empati yapmayıp öğrenciyi etkin ve uygun bir şekilde dinlemeyince öğrencinin akademik başarısı düşer" (Ö4).

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Öğrencilerin başarısında öğretmenlerin etkisini Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenlerinin görüşüne göre belirlenmeyi amaçlayan bu çalışmada öğretmenlerin kişilik özelliklerinin başarı üzerinde etkisi, öğretmenlerin öğrencilerinin akademik başarısını arttırmak için yaptıkları ve öğrencinin akademik başarısını düşüren öğretmen davranışları araştırılmıştır.

Öğrencilerin akademik başarılarını arttıran öğretmenlerin kişilik özelliklerine dair disiplinli olmaları, dersini sevdirmeleri, onlarla ilgilenmeleri, ön görülmesi, duyarlı olmaları ve başarı odaklı olmaları sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte öz verili olmak, esprili olmak, araştırmacı olmak, çözüm odaklı olmak, hümanist olmak, pozitif görüşlü olmak, onları motive etmek de öğrencilerin akademik başarılarını arttıran öğretmenlerin özelliklerindedir.

Eğitim sistemini oluşturan en önemli unsurlardan biri öğretmenlerdir. Eğitim aracılığıyla öğretmenlere düşen en önemli görevler arasında bireylere bilgi, beceri, alışkanlık ve tutumların kazandırılması vardır. Bunun sebebi öğretmenlerin okullarda yapacağı eğitim ve öğretim etkinliklerinin eğitimden beklenen işlevlerin gerçekleşmesine bağlıdır (Özkan & Arslantaş, 2013).

Öğrencilerin akademik başarılarını arttırmak için geleceği planlamak, onları motive etmek, değerli hissettirmek ve öğrenciyi dinlemek öğretmenlerin yapabileceği davranışlardandır. Ayrıca öğrencilerin akademik başarılarını arttıran öğretmenlerin özellikleri arasında öğrenmeyi öğretmek, kırtasiye eksiklerini gidermek, çalıştırma ortamı hazırlamak, sorumluluğunu anlatmak ve öğrenme yöntemini belirlemek de vardır.

Öğrencilerini aktif olarak derse katan öğretmenler konularına hâkimdirler. Öğrencilerin öğrenme sırasında karşılaştıkları sorunları bilen, öğrencilerin sorularına verdikleri hazır cevaplarda olası bir kaçamak ya da belirsizliğin olmadığı gibi davranışlar bu öğretmenlerin davranışlarından.

Öğrencilerin akademik başarılarını düşüren öğretmenlerin davranışı olarak öğrenciyi etkin dinlememek, empati yapmamak ve çok kızmak belirlenmiştir. Bunun yanında adil davranmamak, geleceğe dair kötü düşünceler öğretmek ve dersini yeterince donanımlı bir şekilde anlatamamak davranışları da bulunmaktadır (Woolfolk, 1998).

5. ÖNERİLER

Akademik başarı öğrenciler için çok önemlidir. Öğrencilerin akademik başarısında öğretmenlerin etkisi geniş bir alan kaplamaktadır. Öğretmenler öğrencilerin akademik başarılarını arttırmak istiyorsa öğrencilere duyarlı olmaları, ön görülmesi olmalı, saygılı davranmalı, öğrenciyi kızdırıp azarlamamak gibi daha birçok davranış sergileyebilir.

Bu çalışma öğretmenler üzerinde yapılmıştır. Öğrenciler ve velilerle de yapılabilir. Milli eğitim bakanlığı öğrencilerin kırtasiye eksiklerini gidermek amacıyla bir kuruluş açabilir. Öğrencilerine çok kızan öğretmenlere eğitim kuruluşunun idaresi tarafından küçük veya büyük cezalar verilebilir.

KAYNAKÇA

- Atchia, S. M. (2023). Factors influencing the academic achievement of secondary school students. *A structural equation model*, 16(1), 999-1020.
- Chinapah, V. (2023). Batayneh MT. Economic, social, and academic factor affecting academic achievement of students at The University of Taibah. *Batayneh MT. Economic, social, and academic factor affecting academic a Res Mil*, 13(1), 1660-1679.
- Çelik, K. (2005). Çelik, K. (2005). *Disiplin Oluşturma ve Kural Geliştirme, Etkili Sınıf Yönetimi*. Ankara: (Editör: Hüseyin Kıran.).
- Karasar, N. (2007). *Karasar, N. (2007). Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özkan, M. & Arslantaş, İ. (2013). Etkili Öğretmen Özellikleri Üzerine Sıralama Yöntemiyle Bir Ölçekleme Çalışması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 311-330.
- Savran Çakıroğlu, A. (2006). *Beliefs of Turkish pre-service elementary teacher regarding science teaching efficacy and classroom management*. Mutua: Samet Sunal.
- Woolfolk, A. (1998). *Educational psychology*. Boston: Allyn and Bacon.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.